

Śmierć przedsiębiorcy i co dalej...

czyli zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem jednoosobowym

Marta Knotz, Kołobrzeg 17.10.2020 r.

**USTAWA z dnia 5 lipca 2018 r.
o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach
związanych z sukcesją przedsiębiorstw Dz.U.2018.1629**

Celem ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, która weszła w życie 25 listopada 2018 r., jest ochrona przedsiębiorstw przed skutkami śmierci prowadzących je osób. Ustawa wprowadza rozwiązania, dzięki którym działalność firm jednoosobowych będzie mogła być kontynuowana.

Zarząd sukcesyjny

Zarząd sukcesyjny to forma tymczasowego zarządu przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy. Wykonuje go zarządca sukcesyjny wskazany przez przedsiębiorcę za życia albo powołany po jego śmierci przez uprawnione do tego osoby.

Główne korzyści zarządu sukcesyjnego:

- ▶ nieprzerwany dostęp do rachunków firmowych,
- ▶ brak konieczności pilnego poświadczenia dziedziczenia/sns,
- ▶ kontynuacja umów,
- ▶ kontynuacja stosunków pracy,
- ▶ kontynuacja wykonywania decyzji administracyjnych, korzystania z koncesji, zezwoleń,
- ▶ brak konieczności pilnego podjęcia decyzji co do przejęcia działalności, sprzedaży przedsiębiorstwa,
- ▶ zawieszenie terminów wykonania czynności, płatności należności

Terminy

Spadkobiercy mogą powołać zarządcę w terminie **2 miesięcy** od śmierci przedsiębiorcy.

Zarząd trwa do chwili działu spadku, maksymalnie **2 lata** (możliwość przedłużenia przez sąd do 5 lat)

Ustanowienie zarządcy

- ▶ Powołanie przez przedsiębiorcę - forma pisemna i elektroniczna - wymagany wpis do CEIDG z chwilą śmierci przedsiębiorcy
- ▶ Powołanie przez następców (łączny udział 85/100) - forma notarialna - z chwilą wpisu do CEIDG

Powołanie zarządcy przez następców

- ▶ spadkobierca ustawowy i testamentowy, który przyjął spadek,
- ▶ zapisobierca, który przyjął zapis windykacyjny obejmujący przedsiębiorstwo,
- ▶ małżonek, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku

nie jest wymagane poświadczenie dziedziczenia

w przypadku małoletnich nie jest wymagana zgoda sądu rodzinnego

Zarządca sukcesyjny

- ▶ osoba fizyczna
- ▶ nie musi prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek
- ▶ działalność nielicencjonowana, niemal każdy może być zarządcą
- ▶ prokurent

Przedsiębiorstwo w spadku

Niezależnie od ustroju majątkowego, jaki istniał między małżonkami, w skład przedsiębiorstwa w spadku wejdzie całe przedsiębiorstwo, a nie tylko udział, który przysługiwał przedsiębiorcy.

Wszystkie składniki przeznaczone do wykonywania działalności gospodarczej, posiadane przez przedsiębiorcę w chwili jego śmierci, tworzą jedno przedsiębiorstwo w spadku.

Firma

dotychczasowa firma z dopiskiem „w spadku”, ten sam NIP

Sklep Spożywczy „Bułeczka” Jan Kowalski NIP 669 108 63 27

po śmierci Jana Kowalskiego w zarządzie sukcesyjnym:

Sklep Spożywczy „Bułeczka” Jan Kowalski w spadku NIP 669 108 63 27

oznaczenie zarządcy:

Adam Nowak, zarządca sukcesyjny przedsiębiorstwa Sklep Spożywczy „Bułeczka” Jan Kowalski w spadku NIP 669 108 63 27

Czynności zachowawcze

- ▶ w okresie od śmierci do powołania zarządcy maksymalnie 2 miesiące
- ▶ małżonek i spadkobiercy (każdy z osobna)
- ▶ mogą dokonywać czynności zachowawczych, których celem jest ochrona wspólnych praw do przedsiębiorstwa w spadku, tj. spłata wymagalnych zobowiązań, przyjmowanie płatności, sprzedaż zapasów, zwykły zarząd umożliwiający kontynuację działalności (wystawianie faktur wymaga zgłoszenia US kontynuowania dg)

Wykonywanie zarządu sukcesyjnego

- ▶ zarządca działa we własnym imieniu, na rzecz właścicieli przedsiębiorstwa w spadku
- ▶ może otrzymywać wynagrodzenie, ale nie musi (przepisy o zleceniu)
- ▶ nie musi rejestrować własnej działalności gospodarczej
- ▶ zasadniczo nie ponosi odpowiedzialności własnym majątkiem za zaciągnięte zobowiązania (odpowiedzialność ponoszą właściciele)
- ▶ zarządca sukcesyjny ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków.
- ▶ może pozywać i być pozywany

Wykonywanie zarządu sukcesyjnego

- ▶ zarządca samodzielnie dokonuje czynności zwykłego zarządu
- ▶ dla czynności przekraczających zwykły zarząd wymagana zgoda wszystkich spadkobierców lub zezwolenie sądu
- ▶ właściciele przedsiębiorstwa w spadku mają prawo do udziału w zyskach i uczestniczą w stratach wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku, w takim stosunku, w jakim przysługuje im udział w przedsiębiorstwie w spadku

Wykonywanie umów cywilnoprawnych

- ▶ Umowy generalnie nie wygasają na skutek śmierci przedsiębiorcy, zarządca może je kontynuować (np. dzierżawa, zlecenie, sprzedaż, leasing, pożyczka)
- ▶ Umowy związane osobiście ze zmarłym wygasają (np. dzieło)
- ▶ Bieg terminów spełnienia świadczenia oraz terminów do wykonania innych obowiązków nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu od dnia śmierci przedsiębiorcy do dnia ustanowienia zarządu sukcesyjnego lub upływu terminu 2 miesięcy (odsetki, kary umowne)

Umowy o pracę

- ▶ Zgodnie z Kodeksem pracy - zasadniczo z chwilą śmierci pracodawcy umowy o pracę wygasają.
- ▶ Jeżeli został ustanowiony zarządca sukcesyjny za życia pracodawcy - umowy o pracę nie wygasają.
- ▶ Jeżeli nie został ustanowiony zarządca sukcesyjny za życia pracodawcy - zarządca/spadkobierca w ciągu 30 dni od śmierci pracodawcy powinni zawrzeć porozumienia o kontynuacji stosunków pracy.
- ▶ W braku zawarcia porozumienia umowy o pracę wygasają w terminie 30 dni od śmierci pracodawcy.

Decyzje administracyjne

- ▶ decyzje administracyjne wobec przedsiębiorcy (koncesje, zezwolenia, licencje oraz pozwolenia) wygasają z upływem 3/6 miesięcy od jego śmierci, chyba że zarządca sukcesyjny złoży wniosek o potwierdzenie możliwości ich wykonywania,
- ▶ zarządca może wykonywać decyzję już od dnia złożenia wniosku, nie musi czekać na wydanie decyzji, która potwierdza tę możliwość
- ▶ szczególne rozwiązania dotyczące działalności regulowanej - nie nastąpi wykreślenie z RDR, termin miesiąca od ustanowienia zarządcy na zmianę wpisu

Zarząd a podatki

- ▶ Przedsiębiorstwo w spadku jest podatnikiem podatku dochodowego (PIT), podatku VAT, akcyzy, podatku tonażowego i okrętowego oraz podatku od gier hazardowych. Dla celów podatkowych używa NIP-u zmarłego przedsiębiorcy.
- ▶ Rejestr VAT:
 - jeżeli za życia ustanowiono zarządcę sukcesyjnego - nie następuje wykreślenie z rejestru VAT,
 - jeżeli za życia nie ustanowiono - z mocy prawa w terminie 7 dni od śmierci przedsiębiorcy następuje wykreślenie z rejestru VAT, ale wpis zostanie przywrócony w przypadku powołania zarządcy
- ▶ PIT - przy zarządzie kontynuacja rozliczeń (ta sama metoda rozliczeń do końca roku), kontynuacja amortyzacji, sumuje się zyski i koszty

Podatek od spadków

- ▶ Ustawa wprowadza nowe zwolnienie z podatku od spadków i darowizn - dla osób spoza kręgu najbliższych krewnych przedsiębiorcy dziedziczących przedsiębiorstwo.
- ▶ Wymóg zgłoszenia nabycia w terminie 6 miesięcy od stwierdzenia nabycia spadku oraz kontynuacji prowadzenia przedsiębiorstwa przez okres co najmniej 2 lat od jego nabycia.

Zarząd sukcesyjny w przypadku śmierci wspólnika spółki cywilnej

- ▶ W przypadku gdy zastrzeżono, że spadkobiercy wspólnika wejdą do spółki cywilnej na jego miejsce i został ustanowiony zarząd sukcesyjny, prawa spadkobierców wspólnika w spółce wykonuje zarządca sukcesyjny. W takim przypadku zarządca sukcesyjny prowadzi sprawy spółki oraz reprezentuje ją na zasadach obowiązujących zmarłego wspólnika od dnia ustanowienia zarządu sukcesyjnego.

Tymczasowe wykonywanie praw z udziału małżonka przedsiębiorcy w przedsiębiorstwie

- ▶ Zarząd spadkiem w zakresie praw z udziału małżonka przedsiębiorcy w przedsiębiorstwie może być wykonywany przez tymczasowego przedstawiciela, jeżeli w chwili śmierci małżonka przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG, przedsiębiorstwo stanowiło w całości mienie przedsiębiorcy i jego małżonka niebędącego przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG.
- ▶ Tymczasowy przedstawiciel wykonuje prawa z udziału małżonka w przedsiębiorstwie.
- ▶ Tymczasowy przedstawiciel powinien zarządzać majątkiem spadkowym w zakresie praw z udziału małżonka przedsiębiorcy w przedsiębiorstwie, spłacić długi spadkowe, a następnie wydać spadkobiercom majątek spadkowy zgodnie z wolą spadkodawcy i
- ▶ Tymczasowy przedstawiciel może pozywać i być pozywany w sprawach wynikających z zarządu spadkiem w zakresie praw z udziału małżonka przedsiębiorcy w przedsiębiorstwie. Może również pozywać w sprawach o prawa należące do spadku i być pozwany w sprawach o długi spadkowe w zakresie praw z udziału małżonka przedsiębiorcy w przedsiębiorstwie.

Wygaśnięcie zarządu

- ▶ z upływem 2 miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy, jeżeli w tym okresie żaden ze spadkobierców przedsiębiorcy nie przyjął spadku ani zapisobierca windykacyjny nie przyjął zapisu windykacyjnego, którego przedmiotem jest przedsiębiorstwo albo udział w przedsiębiorstwie, chyba że zarządca sukcesyjny działa na rzecz małżonka przedsiębiorcy, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku;
- ▶ z dniem uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia albo wydania europejskiego poświadczenia spadkowego, jeżeli jeden spadkobierca albo zapisobierca windykacyjny nabył przedsiębiorstwo w spadku w całości;
- ▶ z dniem nabycia przedsiębiorstwa w spadku w całości przez jedną osobę,
- ▶ z upływem miesiąca od dnia wykreślenia zarządcy sukcesyjnego z CEIDG, chyba że w tym okresie powołano kolejnego zarządcę sukcesyjnego;
- ▶ z dniem ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy;
- ▶ z dniem dokonania działu spadku obejmującego przedsiębiorstwo w spadku;
- ▶ z upływem dwóch lat od dnia śmierci przedsiębiorcy.